

עיונים בתולדות האימפריאליזם והקולוניאליזם במזרח התיכון ומעבר לו (פרוי"ס מתודולוגי)

מספר הקורס : 124-1-0130-01
שם המרצה : פרופ' חגי רם
סמסטר א', יום ב', 18:00-14:00
שעות קבלה : יום ג', 17:00-16:00 (בתיאום מראש)
דוא"ל : hram@exhcange.bgu.ac.il

• יעדי ההוראה:

לפרוסמינר זה שני היבטים - היסטורי והיסטוריוגרפי. האחד בוחן היסטוריות שונות של המודרניות במזרח התיכון באופן אינטגרטיבי והשוואתי וכחלק מ"ההיסטוריה העולמית" השמורה בדרך כלל לחברות מערביות. השני, בוחן באופן ביקורתי גישות חדשות לחקר תולדות המודרניות במזרח התיכון, וביניהן אלה המוצעות על ידי הספרות הפוסט-קולוניאלית. הנחת המוצא של השיעור היא, כי המודרניות קשורה בטבורה, מבחינה היסטורית ואפיסטמולוגית, לתולדות האימפריאליזם והקולוניאליזם במטרופולין ובמושבות כאחד. לפיכך, נברר את קורותיהם של מפעלים קולוניאליים שונים, את התשתיות האפיסטמולוגיות שתמכו בהם ואת התגובות המקומיות למפעלים האלה. בהקשר זה נסקור אתרים שונים של המודרניות הממוקמים במזרח התיכון, באירופה ובמקומות אחרים. כמו כן נעקוב אחר התנסויות אנושיות משותפות של המודרניות במטרופולין ובקולוניות. נמשיך ונבחן את הקשר הדיסקורסיבי והמוסדי בין קולוניאליזם להיסטוריה, בין לאומיות לקולוניאליזם ובין קולוניאליזם למגדר ומיניות, ונברר את הדרכים שבהן התחולל המעבר מסדר קולוניאלי לסדר פוסט-קולוניאלי. בנוסף לכך, נדון גם בטבעה ההגמוני של המדינה המודרנית כמו גם בדפוסי החתרנות המקומית האופייניים לחברות במדינות אלה. לסיכום, נברר את גישת המודרניות לתהליכי חילון והדתה ולערבוב ולחפיפה בין דת ולאום.

• הזיקה בין פרוי"ס מתודולוגי זה לשיעור המיומנויות:

הקורס הינו פרוי"ס מתודולוגי, כלומר בנוסף ללימוד ודיון בתכני הקורס צמוד אליו שיעור מיומנויות אקדמיות (ראו פירוט באתר קורס מיומנויות תשע"ד), שהינו קורס חובה לכל תלמידי שנה ב'.
שיעור המיומנויות נלמד במקביל לקורס הפרוי"ס הראשון של כל תלמיד/ה, ובשילוב עם תכניו, על מנת להקנות כישורי למידה הנחוצים לכתובת עבודות אקדמיות מתקדמות (פרוי"ס וסמינר). שימו לב, רשימת הטקסטים שישמשו להכנת התרגילים בקורס המיומנויות תפורסם באתר הקורס ותתבסס על רשימת הקריאה של הפרוי"ס. **פרטים נוספים על חובות הקורס, תכניו ושילובו בפרוי"ס, ראו בסילבוס באתר קורס המיומנויות.**
הנוכחות בקורס המיומנויות הינה חובה, כולל בתקופת השינויים. כלומר, גם אם סטודנט/ית החליפה/ה קבוצת פרוי"ס וכתוצאה מכך גם את קבוצת המיומנויות – נוכחותם בכל השיעורים היא חובה, בין אם בקבוצה המקורית או החדשה. הסטודנטים חייבים בהגשת כל מטלות הקורס, כולל המטלה הראשונה, שמבוססת על דרישות הקריאה של הפרוי"ס שאליו נרשמו בסופו של דבר.
קורס המיומנויות הצמוד לפרוי"ס הנוכחי יתקיים ביום א', בשעות 14:00-12:00, בהנחיית גב' נטע מורי

• מטלות הקורס וחלוקת הציון:

- א. הנוכחות בשיעורים היא חובה.
- ב. השתתפות פעילה בדיונים בכיתה על בסיס מטלות הקריאה : 10%.
- ג. בכל מפגש עשוי להתקיים מבדק קריאה על מטלות הקריאה לשיעור : 20%.
- ד. **עבודת פרוי"ס** : 70%. (נושא העבודה ייבחר בתיאום עם המרצה מתוך רשימה סגורה; היקף העבודה הינו 10-12 עמודים, שייכתבו ברווח וחצי ובפונט 12).

• **תכנית הקורס ומטלות הקריאה:**

1. **שיעור מבוא**

הצגת הסמינר, סוגיותיו ומושגיו המרכזיים.

2. **מושגי יסוד בלימודי אימפריאליזם וקולוניאליזם: היסטוריה והיסטוריוגרפיה, חלק ראשון**

Stephen Howe, *Empire: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2002), 9-34; 62-103.

צפייה בשני פרקים מתוך הסדרה הדוקומנטרית: *Racism: A History*, BBC, 2007.

3. **מושגי יסוד בלימודי אימפריאליזם וקולוניאליזם: היסטוריה והיסטוריוגרפיה, חלק שני**

Dipesh Chakrabarty, *Provincializing Europe: Postcolonial Thought and Historical Difference* (Princeton: Princeton University Press, 2000), 27-46.

חנה ארנדט, יסודות הטוטליטריות (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, [1951] 2010), 216-261.

4. **סופו של האימפריאליזם ואחריתו**

Stephen Howe, *Empire: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2002), 104-121.

David Cannadine, *Ornamentalism: How the British Saw Their Empire* (Oxford: Oxford University Press, 2002), 136-173.

5. **לפני האוריינטליזם: המזרח התיכון בעיניים אירופיות בעת החדשה המוקדמת**

Rudi Matthee, "The Imaginary Realm: Europe's Enlightenment Image of Early Modern Iran," *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East* 30 (2010): 449-462.

Zachary Lockman, *Contending Visions of the Middle East: The History and Politics of Orientalism* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004), 38-65.

6. **כלים שלובים: אוריינטליזם, קולוניאליזם ואימפריה**

Zachary Lockman, *Contending Visions of the Middle East: The History and Politics of Orientalism* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004), 66-98.

7. **כלים שלובים: היסטוריות שלובות של המטרופולין ומושבותיו**

David Cannadine, *Ornamentalism: How the British Saw Their Empire* (Oxford: Oxford University Press, 2002), xiii-xxiv, 120-135.

Haggai Ram, "To Banish the 'Levantine Dunghill' from Within: Toward A Cultural Understanding of Israeli Anti-Iran Phobias," *International Journal of Middle East Studies* 40 (2008): 249-268.

8. **האימפריה העוסמאנית: זהויות מרובות, היבטים פוסט-קולוניאליים, יהודים ומוסלמים**

Selim Deringil, "'They Live in a State of Nomadism and Savagery': The Late Ottoman Empire and the Post-Colonial Debate," *Comparative Studies in Society and History* 45 (2003), 311-342.

Abigail Jacobson, "Sephardim, Ashkenazim, and 'the Arab Question' in Pre-First World War Palestine: A Reading of Three Zionist Newspapers," *Middle Eastern Studies* 39 (2003): 105-130.

9. הציונות, מדינת ישראל, (פוסט)קולוניאליזם

חגי רם, "על ספרות בלש, חציית גבולות, ופשיעה בפלסטין המנדטורית", *ג'מאעה כ"א* (2014): 119-131.
יהודה שנהב, *היהודים הערבים: לאומיות, דת ואתניות* (תל אביב: עם עובד, 2003), 73-120.

10. מגדר ומיניות, חלק ראשון

דניאל בויארין, "נשף המסכות הקולוניאלי: ציונות, מגדר, חיקוי", *אצל יהודה שנהב* (עורך), *קולוניאליזם והמצב הפוסטקולוניאלי* (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2004), 368-386.

Afsaneh Najmabadi, *Women with Mustaches and Men without Beards: Gender and Sexual Anxieties of Iranian Modernity*, 11-25, 26-60.

11. מגדר ומיניות, חלק שני

Raha Bahreini, "From Perversion to Pathology: Discourses and Practices of Gender Policing in the Islamic Republic of Iran," *Muslim World Journal of Human Rights* 5 (2008): 1-49.

Be Like All Others, a documentary film by Tanaz Esahghian, 2008, U.K.

12. לאומיות וקולוניאליזם

גבריאל פיטרברג, "האומה ומספריה: היסטוריוגרפיה, לאומיות ואוריינטליזם", *אצל יהודה שנהב* (עורך), *קולוניאליזם והמצב הפוסטקולוניאלי* (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2004), 224-256.

פרנץ פאנון, *מקוללים עלי אדמות* (תל אביב: בבל, [1961] 2006), 141-189.

13. קולוניאליזם, חילוניות ודתיות

William T. Cavanaugh, *The Myth of Religious Violence* (Oxford: Oxford University Press, 2009), 57-122.

14. העבר וההווה הקולוניאליים: המקרה של עיראק

Derek Gregory, *The Colonial Present: Afghanistan, Palestine, Iraq* (Oxford: Blackwell, 2004), 144-179.

נעמי קליין, *דוקטרינת ההלם: עליית הקפיטליזם של האסון* (תל אביב: אנדלוס, 2009), 385-449.

15-16. סמים ואימפריאליזם במזרח התיכון

Liat Kozma, "Cannabis Prohibition in Egypt, 1880-1939: From Local Ban to League of Nations Diplomacy," *Middle Eastern Studies* 47 (2011): 443-460.

Nile Green, "Breaking the Begging Bowl: Morals, Drugs, and Madness in the Fate of the Muslim Faqîr," *South Asian History and Culture* 5 (2014): 226-245.

חגי רם, "ההיסטוריה החדשה של הגיונט: חשיש בפלסטין המנדטורית ובמדינת ישראל", *תיאוריה וביקורת* 43 (2014): 29-56.

17. אימפריאליזם וקולוניאליזם במזרח התיכון ומעבר לו: סיכום ומסקנות

The Battle of Algiers, directed by Gillo Pontecorvo, Italy, 1966,

בתום הצפייה נקיים דיון מסכם בתמות המרכזיות של הפרוסמינר.